

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז

דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול, ובו י"א סעיפים.

סעיף א

[א] כתוב בתורה: לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, יט; לד, ט; דברים יד, כא) ג' פעמים; [ב] אחד לאיסור בישול, ואחד (א) לאיסור אכילה, א אחד (ב) לאיסור הנאה. והוציא אכילה בלשון בישול, לומר א [א] ב שאינו אסור מן התורה אלא (ג) א. דרך (ב) בישול, ב אבל מדרבנן אסור בכל ענין. ב (ג) א. כל בשר בחלב <א> שאינו אסור מן התורה, מותר (ד) מותר (ד) בהנאה. (טור וארוך כלל ל').

סעיף ב

גדי, לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה ועז. ד [ז] ולא שנא בחלב אם, ד ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הכתוב בהוזה.

סעיף ג

{ב} אינו נוהג אלא (ה) בבשר (ה) בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, ג ה אבל בשר טהורה בחלב טמאה, (ו) או בשר (ו) טמאה בחלב טהורה, <ב> [ה] מותרים בבישול ובהנאה. ד (ז) [ה] [ו] ובשר חיה ועוף, אפילו בחלב טהורה, (ח) [ו] מותר בבישול, ובהנאה; ו ואף באכילה אינו אסור, אלא [ז] מדרבנן. ה <ג> {ג} אבל גדים וחגבים, אין בהם (ט) איסור, אפילו מדרבנן. הגה: [ח] ונהגו לעשות (י) חלב משקדים [ז] ומניחים בה בשר עוף, [ז] הוואל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין, <ד> כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

סעיף ד

[ט] אסור לבשל בחלב אשה, מפני מראית העין. ואם נפל לתוך התבשיל, בטל, ואין צריך שיעור. הגה: [י] וראה לפי זה, [ח] דכל שכן דאסור לבשל לכתחלה בחלב טמאה, או בשר טמא בחלב טהור [ז] ודוקא בשר בהמה, ח אבל בעוף, דרבנן, אין לחוש.

סעיף ה

[ט] ביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון, ט יא [ט] אע"פ <ח> שהיא מעורה בגידים, (י) הרי זו גמורה <ו> ומותר לאכלה בחלב. י (יא) [יב] יא [יא] ט <ז> {ז} אבל אם אין לה אלא חלמון, יא י אסור (יב) לבשלם בחלב. יב י* <אבל אם אכלם בפני עצמם, מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב.

סעיף ו

[יג] [יב] יא המעושן [יד] והמבושל בחמי טבריא, יג (יד) אין לוקין עליו. וכן המבושל בשר במי חלב, (יד) [טו] או יד בחלב מתה, או בחלב זכר, או שבישל [טז] דם בחלב, יב פטור, טו יג ואין לוקין על אכילתו (יג) משום בשר בחלב. הגה: [טז] יד וחלב זכר לא מקרי חלב כלל. ואם נפל לתוך קדירה של בשר, אינו אסור. [יז] אבל חלב מתה, [טז] ומי חלב, אסורים המאכל כמו חלב עצמה. ואפילו בבישול, יש לאסור לכתחלה (כן משמע בארוך כלל ל"א). [יח] <טז> יש אוימים (יד) דאסור [טז] לחתות האש תחת קדירה של ע"ג, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב עצמה. והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב (הגהת מרדכי פ' הצלמים). עוד כתבו דאין לערב מים שהדיוח בהם כלי בשר עם מים שהדיוח בהם כלי חלב, וליתן לפני בהמה, יט [טז] [יד] דאסורים בהנאה (מהרי"ו). עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפית הראש, [יז] אין לשמש בו, דעושין אותה מאפר שעל הכירה ב [יח] ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב. (מהרי"ל). ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדירות של התנורים שבבית החורף, משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדורות שמבשלים בתנורים (מהרי"ו). ובדיעבד אין לחוש בכל זה. כא יט ואף לכתחלה אין בזה אלא חומרות בעלמא, והמיקל לא הפסיד.

סעיף ז

המבושל שליל בחלב, חייב. וכן האוכלו. אבל המבושל שליא, ב [ז] או עור כא [ז] וגידים ועצמות ועיקרי קרנים וטלפים הרכים, כב (טו) פטור. <וכן האוכלם, פטור.

סעיף ח

כא יש מי שאומר [טז] דנסיובי דחלבא (פי' חלב המתמצה מקפאון הגבינה), כג אינם בכלל מי חלב, ואסור מן התורה. אלא מי חלב היינו אחר שעושים הגבינות מבשלים הנסיובי, והאוכל צף מלמעלה, ולא נשאר בו אלא מים בעלמא. זהו הנקרא מי חלב.

סעיף ט

כב חלב הנמצא בקיבה, כד אינו חלב, ומותר לבשל בו בשר (יח) אפילו בצלול שבה (טור בשם רי"ף ורמ"ם). כה <ז> ויש מי שאוסר, (חוס' ורא"ש ור"ת ורשב"א ור"ן), (וכן נהגין).

סעיף י

חלב הנמצא בקיבה כו (כב) לכתחלה אין להניחו בקיבה עד שיצטנן החלב בתוך הקיבה (ארוך כלל י"ח בשם רבי שמחה והגהת אשירי), כג אבל בדיעבד אין לחוש (עד) כו (טז) כד <ח> כד <שנמלח בקיבתה, כח כה כה> או שעמד בו יום אחד, (ואז) כט <טז> (ט) כו אסור להעמיד בו. הגה: ואם העמיד בו, [ט] אם הוא הצלול אוסר כל הגבינות ל (ט) <כ> (ג) כו עד [ז] שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה. ואם היה ס' בחלב, הכל מותר. לא כו <כא> [יח] כח ואם היה הקיבה (יח) קרושה, (כא) אינה אוסרת כלום, אפילו לא היה ס' בחלב נגד הקיבה. (לדעת ר"ת). [יח] ואם היה הקיבה צלול מתחלה, (כב) [יט] בטל ונקרש, יש לו דין צלול (בית יוסף בשם רשב"א ובשם הפוסקים). ויש מקילין בזה (ש"ד בבית יוסף בשם המרדכי), לב ובמקום הפסד יש להקל. לג [יט] עור הקיבה, לפעמים מולחים אותו ומייבשין אותו, ונעשה כעץ, וממלאים אותו חלב, (יט) מותר; דמאחר (פ) שנתייבש הוי (כא) כעץ בעלמא, ואין בו לחלוחית בשר (כ"י בשם שבולי לקט).

סעיף יא

אם <יב> העמיד גבינה בעור קיבת כשרה, לד כט* <יש בה כג> טעם כד) בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת. לה ל [כ] אבל המעמיד בעור קיבת נבלה, וטריפה, ובהמה טמאה, ל אסור בכל שהוא. הגה: משום דדבר האסור בעצמו, ומעמיד, אפילו באלף לא בטיל (כ"כ ב"י לדעת הרשב"א ור"ן). [לא] ודווקא שלא היה שם מעמיד אחר, רק האסור, לו לא <אבל אם היה שם ג"כ מעמיד היתר, > [כא] הוי כה) זה זה גורם, ומותר אם איכא ס' נגד האסור (ממשעות המרדכי).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח

25

דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו, ובו ט' סעיפים.

סעיף א

א איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, א <א <א <א כגון א <א <א חלב שנתערב בבשר, ב <ב <ב <ב א <א <א ב' א <א <א יטעמנו ב נכרי, ג) אם אומר שאין בו טעם חלב ג או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום, מותר. ג ג <ג <ג והוא שלא יהא סופו להשביח. ה <ה <ה וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ו <ו <ו <ו ואם אין שם עובד כוכבים לטועמו, (ב) משערינן בס'. וכן אם הוא מין במינו, כיון דליכא למיקם אטעמא, משערים בס'. ה <ה <ה <ה ואין נוהגים ה) עכשיו (ג) ה <ה <ה לסמך על ע"ג, ומשערין הכל בס' (באגור ותשובת מהר"ם פדואה סימן ע"ט ושאר אחרונים).

סעיף ב

ו <ו <ו אם נתערב מין במינו ג) ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ו) אם ה' נודע שהיה רובו היתר, מותר. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור. הגה: ט <ט <ט <ט ו <ו <ו ולענין מין במינו אולינן (ו) ב' ח' שמא, * אם הוא שוה הרי מין במינו. אבל לא אולינן ב'ר טעמא אם הוא שוה או לא (כ"י בשם האגור וכן הוא בהגהות ש"ד סי' ל"ט). ז <ז <ז <ז אבל אם נתערב ח' ז' בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אפי' נודע שהיה (ו) רובו היתר, ט) אסור. ח <ח <ח <ח ואם נתערב ח' ז' במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ונודע שהיה רובו היתר ממינו, ט) ח <ח <ח רואין את שאינו מינו כאלו אינו, והשאר, מינו (ו) רבה עליו ומבטלו.

סעיף ג

יב <יב <יב דברים אמורים, כשנשפך. אבל איסור שנתערב בהיתר, ט והוא לפנינו, יא) ה' ט <ט <ט ואי <ט <ט אפשר (ח) לעמוד על שיעורו, אף על פי שהוא מאיסורים של דבריהם, ט) אסור.

סעיף ד

יג <יג <יג איסור שנתבשל עם היתר, אפילו מכירו והוא שלם וזרקו, יא <יא <יא צריך ששים יב <יב <יב כנגד כל האיסור, מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו. לפיכך המבשל בקדרת איסור שהיא בת יומא, או תחב כף של איסור בהיתר, יא צריך ס' כנגד כל הקדירה וכנגד כל מה שתחב מהכף, שאין אנו יודעין כמה בלעו, יב <יב <יב בין שהם של חרס או עץ טז) או מתכת. הגה: טז) ובלבד שבלעו ע"י רתיחת אש, שאו הבליעה הולכת בכל הכלי, יג <יג <יג אבל על ידי יב) רתיחת מליחה אינו נבלע יב) יא) בכלי רק כדי קליפה, וא"צ לשער רק כדי קליפה (מרדכי פכ"ה ובארך כלל כ"ד). וע"ל סימן ס"ט. ויש מי שמחמיר בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כולו, אפילו לא הכניס אלא מקצת, משום דחם מקצתו חם כולו. הגה: טז) ונהגין כספרי ראשונה. יח) וכל איסור שמבטלים בששים, אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו בששים. טז) <טז) <טז) ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בששים, צריך ליתן שם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים, יב) ויסירו משם, דמאתר דאפשר להסירו הוי יג) [ו] כאילו מכירו וצריך להסירו משם (הגהות מרדכי בתולין ובארך כלל כ"ג). יט) <יט) <יט) איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו, וכן לעולם. יז) <יז) <יז) אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים (פעם) אחת כנגדו (בארך כלל כ"ד דין ב') ועיין לעיל סימן צ"ד.

סעיף ה

כא <כא <כא אם ידוע כמה הוא האיסור, כגון כף חדשה יז) טז) או שאינה בת יומא שניער בה ובלעה כזית חלב, ואחר כך ניער בה קדרה של בשר, אין צריך אלא ס' טז) לבטל הכזית שבלעה. (ולא אמרינן טז) גבי כלי חתיכה נעשית נבילה, יח) כב) <יח) אפילו אם ניערו בו איסור) (ר"ן בשם הרמב"ן) כג) אבל כף ישנה כב) ובת יומא, משערינן בכולה (דכל מה ה) שבלע נעשית יג) איסור, ולא ידעינן כמה בלע). (שם). כה) <כה) <כה) ויש מי שאומר יט) <יט) <יט) שגם בזו יח) אין צריך אלא ס' לבטל יד) הכזית שבלעה. הגה: והסבירא ראשונה עיקר, ב כמו שנתבאר לעיל גבי טיפת חלב שנפלה על הקדירה. כא) <כא) <כא) ויש שאינן מחלקין בין כף ישן לחוש, יט) רק [ח] בין [ט) כלי חרס לשאר כלים (מרדכי פ' גיד הנשה) ואומרים כב) <כב) <כב) דככלי טז) חרס דאי אפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשה נבלה, אבל לא בשאר כלים, וטוב לחוש לחומרא וע"ל סימן צ"ב.

סעיף ו

כג <כג <כג כחצי זית של טז) איסור שנתערב בהיתר, צריך ששים חצאי זיתי היתר לבטלו.

סעיף ז

ביצה כז) שיש בה אפרוח כח) או טפת דם שנתבשלה עם אחרות, <יז) צריך ב) ששים ואחת כד) כט) <כט) לבטל יז) פליטתה.

סעיף ח

כה <כה <כה כחל מתבטל בתשעה וחמשים. הגה: ט <ט <ט <ט כל האיסורים יח) הנהגין לא) בזמן הזה כולם מתבטלים בששים, כ) מלבד חמץ בפסח ויין נסך, כאשר נתבאר בהלכותיהם (סור), לב) ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה, כח) <כח) <כח) אבל אם נותן טעם כאותה קדירה, לג) <לג) <לג) והוא אסור מצד עצמו, כט) <כט) <כט) אפילו באלף לא בטיל כל זמן שמרגישין טעמו. ל <ל <ל <ל ולכן [ז) מלח ותבלין מדברים לא דעבידי לטעמא, לב) <לב) <לב) אם אסורים (ט) מחמת יט) עצמן לו) <לו) <לו) כח) <כח) אינן בטילים בששים (בארך כלל כ"ה וע"ל סוף סימן ק"ה).

סעיף ט

[יא] <יא) <יא) קדירה שיש בה ל"ט זיתים היתר, ונפלו בה ח' שני זיתים, אחד של דם ואחד של חלב, לג) <לג) <לג) ב' <ב) <ב) כל אחד (יא) מצטרף עם ה"ט של היתר כד) לבטל חבירו. לד) <לד) <לד) <לד) וכן כא) <כא) <כא) כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב, ובקדרה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכו כזית של דם, <יד) <יד) <יד) לא) <לא) <לא) ונתערבו לח) בשוגג, מותר. (לט) <לט) <לט) לב) <לב) <לב) וכ"ש בב' זיתים, (יב) אחד <יב) <יב) של גבינה ואחד של בשר, דכל אחד מבטל חבירו) (בארך כלל כ"ד).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צט

54

דין העצמות אם מצטרפין לבטל איסור, ושלא לבטל איסור לכתחלה, ובו ז' סעיפים.

סעיף א

[א] חתיכת נבלה שיש בה בשר [א] ועצמות שנפלה לקדירת היתר, א [א] <א [א] א [א] <א עצמות האיסור מצטרפים [ב] עם [ג] ההיתר לבטל האיסור, ואצ"ל שעצמות ההיתר מצטרפין עם ההיתר, אבל המוח שבעצמות איסור מצטרף עם האיסור. [ב] <ב [ב] וגוף הקדירה אינה מצטרפת, לא עם האיסור ולא עם ההיתר. הגה: [ג] [ג] [ג] ויש [ג] מחמדים [ג] שלא לצרף עצמות האיסור עם ההיתר [ג] לבטל (הגהה אחת בש"ד בשם א"י) [ג] ובמקום הפסד יש לסמך אמקלין ומתירין, [ג] [ג] <ג כ כ עיקר.

סעיף ב

[ב] במה דברים אמורים שעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר, כשנפלה חתיכת הנבלה לקדירת היתר כשהיתה חיה, אבל אם נתבשלה תחלה ואח"כ נפלה לקדירת היתר, [ב] <ב עצמות שבה מצטרפים עם האיסור, [ג] [ג] לפי שבלעו מבשר הנבלה כשנתבשלה לבדה.

סעיף ג

בשאר איסורים, חוץ מבשר בחלב, [ב] <ב חתיכה [ב] הבלועה מאיסור [ג] מצטרפת לבטל האיסור. הגה: [ג] [ג] ואין נהגין כן, כי קיימא לן בכל איסורים חתיכה נעשית נבלה, כדלעיל סימן צ"ב.

סעיף ד

[ב] משערים [ב] ברוטב [ג] ובקיפה (פירוש הדק של בשר ותבלין המתאסף בשולי קדרה) ובחתיכות. [ג] ומשערין ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו, [ג] <ג אע"ג שהיה בהיתר יותר מתחלה [ט] [ג] ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. [ג] והני [ג] <ג מילי במין בשאינו מינו, [ג] אבל אם הוא מין במינו משערין גם במה [ג] שבלעה הקדרה ועומד בדופני הקדרה. [ג] ומשערים זה באומד יפה, ורואין אותו כאילו הוא בעין, אבל מה שכלה ואבד מחמת האור אינו מצטרף, שזה כלה לגמרי.

סעיף ה

[ג] <ג [ב] [ב] אין מבטלין [ב] איסור [ד] [ח] לכתחלה. [ג] <ג ואפילו נפל לתוך היתר שאין בו שיעור לבטלו, אין מוסיפין עליו היתר כדי לבטלו. [ג] <ג עבר וביטלו, או שריבה עליו, ט <ח [ה] יא יב <אם [ה] בשוגג, [ג] מותר. [ג] <ג ואם במזיד, י <ג אסור [ח] למבטל עצמו, אם הוא שלו, יא <ג וכן למי שנתבטל [ה] [ג] בשבילו. יב [ג] יא [ג] ואסורים יא למכרו גם כן לישראל אחד, שלא יהנו ממה שבטלו (אריך כלל כ"ד). ולשאר כל אדם, מותר. הגה: יא וזוקא שנתערב יבש ביבש, [ח] או אפילו [ב] לח בלח [ג] למאן דאמר שאין אומרים בו חתיכה נעשית נבלה, כדלעיל סי' צ"ב. יב אבל חתיכה שבלעה איסור, [ג] <ג לא מהני שנתוסף אחר כך ההיתר, דהא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלה. (רשב"א סי' תצ"ה ועי' ס"ק י"ד). [ג] [ג] ויש אומרים דאפילו במקום דלא אמרינן חתיכה נעשית נבלה לא מהני ההיתר לבטל, אלא אם נתוסף [ג] קודם שנודע התערובת, [ג] <ג אבל אם נודע התערובת קודם, לא מהני מה [ב] שנתוסף אחר כך. [ג] ולפי זה היה צריך החכם המורה לבטל איסור לחקור אם נתוסף ההיתר לאחר שנודע (אריך כל"י). [ג] <ג ולא [ג] נהגו כן.

סעיף ו

[ג] <ג [ג] איסור של דבריהם, אין מערבין אותו בידים כדי לבטלו. ית ואם עשה כן, [ג] <ג במזיד, אסור. אבל אם נפל מעצמו, ואין בהיתר כדי לבטלו, יט [ג] <ג [ג] מרבה עליו ומבטלו. הגה: [ג] וי"א דאין לבטל [יא] איסור דרבנן או להוסיף עליו, כמו באיסור דאורייתא. וכן נהגין, ואין [ג] לשנות. (טור בשם הרא"ש ובת"ה סימן צ"ד/נ"ח/ובהגהת ש"ד ורא"ה בב"ה ור"ן ומרדכי ואגודה פ"ק דביצה). [ג] איסור שנתבטל, כגון שהיה ס' כנגדו, ונתוסף בו אח"כ [ג] <ג מן האיסור הראשון, [ג] [ג] <ג {תור וניער ונאסר, ל"ש מן במינו ל"ש מן בשאינו מינו, לא שנתוסף [ג] יבש ל"ש לח, כא <ג לא שנתוסף בינתים או לא נודע בינתים. (הגהות ש"ד סימן נ"ט). [ג] כית חלב שנפל למים ונתבטל בס', [ג] ואח"כ נפל מן המים לקדירה של בשר, מותר, אע"פ שאין [ג] בבשר ס' נגד החלב, [ג] <ג שהרי נתבטל במים (באריך). וכל כיוצא בזה.

סעיף ז

[ג] <ג [ג] <ג אב [ג] נבלע איסור מועט לתוך כלי כשר, אם דרכו של אותו כלי [ג] להשתמש בו בשפע היתר, מותר להשתמש בו לכתחלה, כיון שהאיסור מועט וא"א לבוא לידי נתינת טעם, ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם, מותר להשתמש בו לכתחלה, ואפילו בבן יומו, לפי שא"א לבא לידי נתינת טעם. [ג] אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט בקערה וכיוצא בה, אסור להשתמש אפילו בשפע, גזירה שמא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם.

ש"ך יורה דעה סימן צח

11

א (פמ"ג) איסור שנתערב כו' כגון חלב כו'. משמע דהיינו חלב בציר"ה דהיינו תרבא וכן משמע בטור וא"כ דעת הט"ו דטעם חלב ובשר אינו שוה וכן משמע מדברי שאר פוסקים אבל ראב"ן כ' בתשובה בס"י ב' ובסוף עבודת כוכבים דחלב ובשר טעמם שוה וצ"ל דמירי בבשר שמן ועיין בס"ק ו'.

ב (פמ"ג) יטעמנו עובד כוכבים כו'. וצריך שלא ידע שסומכין עליו בב"י פסק דאעובד כוכבים דלאו קפילא (פי' נחתום אומן) סמכין עליה במסית לפי תומו דוקא ואקפילא סמכין אפי' אינו מסית לפי תומו דלא משקר שלא יפסיד אומנותו ונתבאר לך דכאן מירי בעובד כוכבים שאינו קפילא ולכך צריך שלא ידע שסומכין עליו ומ"מ קשיא לי כיון דפסק בס"ב דמין בשאינו מינו אסור מדאורייתא כל שנותן טעם א"כ איך יהיה עובד כוכבים נאמן במסית לפי תומו והלא ש"ס ערוכה היא בפ' הגזול בתרא (דף ק"ד) דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן באיסור תורה אלא בעדות אשה לבד ופסקוהו בה"ג והר"ף והרא"ש שם וסמ"ג בסוף הלכות גרושין (סוף עשין נ') ואע"פ שמדברי הרמב"ם ושאר פוסקים משמע ג"כ דסמכין אעובד כוכבים דלאו קפילא במסל"ת מ"מ אפשר דסברי כרש"י וסייעתו דמין בשאינו מינו מן התורה בטל ברוב אבל על המחבר קשה וכן קשה על הרשב"א שגם הוא פסק דמין בשאינו מינו אסור מן התורה עד ס' ופסק דעובד כוכבים דלאו קפילא נאמן במסל"ת וכדהובא בב"י שוב מצאתי בתרומת הדשן סי' ע"ט שהרגיש קצת בזה וכו' ז"ל דקפילא שאני דאומנותו בכך ולא מרע חזקתו והכי איתא בטור י"ד דמסקנת הרא"ש דבעינן תרתי קפילא ומסל"ת ולא כרשב"א דסבר דכל חד מהני וא"ת תיקשי להרשב"א אמאי מהני מסל"ת וי"ל דסבר כרש"י כו' ותימה שהרי הרשב"א פסק בהדיא בתה"א דף ק"ב ע"א כר"ת ע"ש ודוחק לומר כיון דכ' ומ"מ לענין פסק הלכה נסמוך על ר"ת ור"י ובעל הלכות והראב"ד ז"ל שרבים הם ואמרו להחמיר בשל תורה עכ"ל א"כ לא פסק כותיהו אלא משום חומרא ומהני סברת המקילים לענין עובד כוכבים מסל"ת ועוד דבת"ה הקצר שם סתם לגמרי כסברת ר"ת ולא הזכיר סברת המקילין (ומחותני האלוף המרומם מהר"ר גרשון נר"ו הקשה ג"כ על הת"ה דהא הרא"ש וסייעתו דמצרכי קפילא ע"כ לאו טעמא משום דלא מרע חזקה דהרי הוא מסל"ת אלא הטעם הוא משום דאל"כ מ"ל שיודע להבחין בטעם וכן משמע בב"י וכן הוא בתה"א דף ק"ו ע"ב וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דהא הרא"ש פסק כר"ת ופסק דסמכין אמסל"ת [ועוד] דע"כ טעמא הוא משום מסל"ת לחוד דאי משום דלא מרע אומנתיה ליסגי בקפילא לחוד ודוק) ועוד דעדיין דברי המחבר אינם מיושבים שסתם בחבור זה הפוסקים וכן מהרש"ל פל"ה סי' ל"ג פסק דאפי' האינדא סמכין אעובד כוכבים מסל"ת אפי' לאו קפילא ובס"י מ"ו שם הביא מ"ש הרשב"א ואמרו להחמיר בשל תורה וכתב עליו ולפי מה שפירשתי הוא בלא חומרא דכך הוא מחזורתא דשמעתא דהוא דאורייתא כו' ע"ש ויש שהיו רוצים לתרץ דהא דאמרינן בהגוזל דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן בשאר דברים היינו היכא דאתחזק איסורא משא"כ הכא דלא ידעינן אי אית ביה טעם כלל ודוחק ועוד דהתם פרכינן עלה מהא דהתירו שבויה על פי קטן מסל"ת ומשני בשבויה הקלו והשתא מאי פריך הא בשבויה לא אתחזק איסורא ואע"ג דבריב"ש סי' תלג כתב על דין דעובד כוכבים מסל"ת על קנקנים של יין נסך שעברו עליהם י"ב חדשים דאינו נאמן דאף אם נאמר גבי מין בשאינו מינו דסמכין אעובד כוכבים מסל"ת אפי' לאו קפילא מכל מקום שאני הכא דאתחזק איסורא דודאי נשתמשו בקנקן ביין של איסור ואתה בא להוציא מכח עדותו מידי ודאי איסורו עכ"ל ע"כ צ"ל דהריב"ש ס"ל כרש"י וסייעתו והלכך באיסור דרבנן (דקנקנים של עובדי כוכבים אינם אסורים אלא מדרבנן וכדלקמן בהל' כלי היין) הוא דיש לחלק בהכי וכמו שמוכרח לחלק בהכי לדעת הרב כמ"ש בסוף סימן קל"ז ע"ש אבל באיסור דאורייתא ודאי א"א לחלק בהכי וכמו שכתבתי לכך נ"ל לחלק דדוקא היכא דליכא למיקם עלה דמילתא הוא דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן באיסור תורה אבל במין בשאינו מינו כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא להטעימו לקפילא סמכין עליה וחלוק זה מוכח בריב"ש שם ע"ש וע' בסימן ט"ז סעיף י"א ובסימן ס"ט ס"י ובסימן קל"ב סי"א ובס"ס קל"ז ובמ"ש שם:

ג (פמ"ג) והוא שלא יהא סופו להשביח. ע"ל סימן ק"ג סוף ס"ב.

ד (פמ"ג) ואם אין שם עובד כוכבים לטועמו כו'. משמע דעת המחבר דכשיש שם עובד כוכבים לטועמו לא שרינן אלא ע"י עובד כוכבים ואי אמר דאית ביה טעם איסור אסור אפי' טפי מס' ואי אמר דלית ביה טעם מותר אפי' בפחות מששים ולא אמרינן לשער בס' אלא היכא דלא אפשר למיקם עלה דמילתא כגון שאין שם עובד כוכבים או מין במינו וכמו שפירש בב"י דעת הרמב"ם כן וע"ש:

ה (פמ"ג) ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעובד כוכבים כו'. מדלא קאמר ואין נוהגין עכשיו לסמוך אטעימה וקאמר ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעובד כוכבים משמע דוקא אעובד כוכבים הוא דלא סמכין משום דעובד כוכבים הוא אבל אטעימת ישראל סמכין במין בשאינו מינו דהתירא כגון תרומה שנפל לחולין דטעים לה כהן כדאי' בש"ס ופוסקים ואף שאין תרומה נוהג בזמנינו מ"מ נ"מ לענין האומר קונם בשר ויין שאני טועם ונפל לתבשיל שאסור לו בנ"ט דסמכין אטעימת ישראל וכדלקמן סימן רל"ז ס"ק כ"ו א"נ לענין טעימת בשר או חלב כמו גבי צנון וכה"ג וכמ"ש בסמוך וכו"פ הב"ח דבשא"מ דהיתירא יש לסמוך אישראל אפי' אינו אומן אפי' האינדא אפי' בנתערב גוף הדבר דודאי ישראל לא משקר וכן משמע לעיל ר"ס צ"ו צנון שחתכו בסכין של בשר וכמ"ש שם בס"ק ה' וכן משמע בתשובת הרב סימן נ"ד דק"ט ע"ג ודלא כהעט"ז שכ' ועכשיו אין נוהגין לסמוך אטעימת כהן ועובד כוכבים עכ"ל ואזיל לטעימה שגם בסימן צ"ו לא הזכיר טעימת צנון כלל והא ליתא אלא בישראל מהני לעולם טעימה וכמ"ש:

ו (פמ"ג) אם נתערב מין במינו. הטעם כתב ר"ת וכל הפוסקים העומדים בשיטתו דק"ל טעם כעיקר אסור מדאורייתא במין בשאינו מינו דכיון שנותן האיסור טעם בהיתר נהפך ההיתר להיות כולו איסור וחסור כולו מדאורייתא אבל מין במינו כיון שאינו נותן בו טעם בטל מה"ת ברוב כדכתיב אחרי רבים להטות אלא שחכמים הצריכוהו ס' והלכך כיון שנודע שהיה רובו היתר ולא נסתפק אלא אם יש שם

ס' או לאו ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא משא"כ כשלא נודע שהיה רובו היתר דה"ל ספק דאורייתא ואסור אבל מין בשאינו מינו כיון דאסור מה"ת עד ס' כיון שנ"ט אפי' נודע שהיה רובו היתר ולא נודע שהיה ס' ה"ל ספיקא דאורייתא דאסור ובהיות כן תמהני על מ"ש הרב ולענין מין במינו אזלי' בתר שמא כו' דדעתו אם הוא שוה בשמא אע"ג דלא שוה בטעמא ה"ל מין במינו ואסור מדרבנן ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא ה"ל מבשא"מ ואסור מה"ת וכו' מדברי מהרש"ל בא"ש ובספרו פל"ה ס"ס ל"ב והרי מבואר בכל הפוסקים דלהכי מבשא"מ אסור מה"ת עד ששים כיון דנ"ט ולהכי מין במינו דאינו נ"ט בטל מן התורה ברוב כדאזלינן בכל דוכתי בתר רובא וא"כ נהפוך הוא דהכל אזלינן בתר טעמא דאם אינו שוה בטעמא אע"ג דשוה בשמא מ"מ כיון דנ"ט בהיתר ונהפך ההיתר להיות כולו איסור אסור מן התורה עד ששים והלכך בנשפך אזלינן לחומרא ואם שוה בטעמא אע"ג דלא שוה בשמא מ"מ כיון דלא יהיב טעמא בטיל מן התורה וכדאזלינן בכל דוכתי בתר רובא כדכתיב אחרי רבים להטות והלכך בנשפך אזלינן לקולא ואע"ג דק"ל כרבא פרק בתרא דעבודת כוכבים ס"ו גבי חמרא חדתא דאזלי' בתר שמא ולא בתר טעמא לענין מין במינו היינו דוקא לענין י"ג וטבל שאסורים במשהו מין במינו וכן לענין תרומה וערלה ששיעורן למעלה מששים במינו והלכך אם הוא שוה בשמא אע"ג דלא שוה בטעמא ה"ל מין במינו ואסור במשהו או בק"א ור"א ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא אסור בנ"ט וכן לר' יודא דאמר בכל האיסורין מין במינו במשהו והלכך בכה"ג תו ליכא משום טעם כעיקר או אחרי רבים להטות וכן הוא להדיא בתוספות פל"ה (דצ"ז ע"א) ד"ה אמר רבא כו' ובאשיר"י וראב"ן ור"ן סוף עבודת כוכבים וכל הפוסקים דהך דרבא איירי ביל"ג וטבל ודכותיהו וא"כ י"ל דוקא בהנך אבל לא לדידן בשאר איסורים ולענין נשפך (והגיעו דברי אלה לפני כמה גדולי הדור והסכימו לדברי גם מ"ו הגאון מוה"ר יושיע נר"ו אמר שדברים ברורים הם) והכי מוכח נמי בדברי מהר"א בת"ה שהבאתי בס"ק ב' דאל"כ לא הוי צ"ל דהרשב"א סבר כרש"י ע"ש ודוק והכי מוכח נמי להדיא בחידושי הרשב"א דף ק"ט ובת"ה הארוך דף ק"ב ק"ג ע"ש וכן מוכח עוד בכמה הוכחות למעיין ומדקדק בדברי התוס' והרא"ש והר"ן ותשובת ראב"ן אשר התוכח עם ר' אפרים והיא נדפסת בסוף ספר ראב"ן ושאר כל הפוסקים והכי מוכח נמי בפ"י בדברי הרא"ש פל"ה במ"ש וגם מין במינו כו' אע"ג דלא יהיב טעמא כי חכמים גזרו מין במינו אטו מין בשאינו מינו ומביאו ב"י בסימן ק"ט והכי מוכח נמי בפ"י בדברי הרא"ש בסוף הלכות חלה ע"ש וכן משמע להדיא מדברי הפוסקים שאביא לקמן גבי יבש שלא במינו דצריך ששים משום שאם יבשלם יתן טעם וה"ל איסורא דאורייתא ע"ש וזה ברור לדעתי ועיין נמי בס"ק ח' ואע"ג דהאגור ושאר קצת אחרונים כתבו ג"כ בשם א"ז הך דרבא דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא אפשר שכתבו כן לרש"י וסייעתו שפסקו כר"י דמין במינו לא בטיל וכן משמע לכאורה באגור ע"ש אי נמי ל"מ לענין י"ג כדלקמן סימן קל"ד וכן לענין שאר תקרובת עבודת כוכבים ומשמשיהן דאסור במשהו במינן א"נ לענין דבר שיש לו מתירין דלא בטיל במינו דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא וכמ"ש לקמן סימן ק"ב ס"ק ג' (או אפשר שס"ל דנ"מ לענין יבש ביבש וס"ל הטעם דיבש ביבש לא בטיל כמ"ש הא"ה לקמן) והלכך בכל הנך גווני תו ליכא משום טעם כעיקר או אחרי רבים להטות אבל לענין שאר איסורים דאסורים בששים ולענין נשפך בדאורייתא או דרבנן ודאי דהכל תלי בטעמא וכדאמרן גם הב"ח והעט"ז נמשכו אחר דברי הרב ולפעד"נ כמו שכתבתי שוב מצאתי בא"ה סוף כלל כ"ג האריך בשם הא"ז דינינים איזו נקרא מין במינו בשמא ודאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא וכ' עליו לבסוף ואנו דק"ל דאף מין במינו בדבר לח בששים כדאיתא לעיל אין נפקותא אלא באיסור יבש שנתערב בהיתר ונדע תערובתו קודם בישול שהוא במינו ברוב ושלא במינו בששים עכ"ל ושם בכלל ההוא כתב בהדיא דק"ל כר"ת דמין במינו בששים מדרבנן ושלא במינו בששים מדאורייתא ונ"מ אם נשפך עכ"ל הרי מוכח בהדיא דס"ל כמו שכתבתי אלא שמ"ש דנ"מ לענין יבש ביבש כו' אזיל לטעמיה שכ' שם ד"ח דאין הטעם דיבש ביבש במינו בטל ברוב ושלא במינו בששים משום דמין במינו אינו נ"ט כשיתבשלו אבל שלא במינו נ"ט כשיתבשלו דא"כ היה מותר ממ"נ דאי נודע התערובת קודם הבישול היה מותר אף לבשלן יחד לבדו ואי לא ידע בו עד שנתבשלו א"כ צריך ששים מטעם דהוי איסור לח אלא הטעם דשלא במינו אף בדבר יבש שאינו נ"ט חמיר יותר לפי שנקרא דבר שיש לו תקנה דיכול קצת להכיר האיסור ולהסירו משם ומ"מ בטל שפיר בששים דמאתר שהוא ג"כ מועט ואינו מוצאו נקרא שפיר דבר שאין לו תקנה אבל באמת טעמו דחוק והטעם ברור ומבואר בדברי הרא"ש פל"ה והר"ן שם ובחידושי הרשב"א שם דק"ה ריש ע"ג ובטור סק"ט בשם סה"ת וברוקח סי' תע"ט ובתשובת מהר"ל סימן קצ"ד ור"ד דמין בשאינו מינו ביבש צריך ששים דחיישינן שמא יבשלם ויתן טעם וה"ל איסור דאורייתא ואפילו נודע התערובת קודם הבישול מכל מקום כיון דנ"ט אחר כך אסור מן התורה וכדאיתא לשם (ומדברי הפוסקים אלו מוכח נמי דאזלינן בתר טעמא ודוק) וכן דעת הרב לקמן סימן ק"ט ושאר כל האחרונים משא"כ במין במינו והלכך כיון דבטעמא תליא מילתא גם ביבש אזלינן בתר טעמא וכל זה נלפע"ד ברור.

י (פמ"ג) אבל אם נתערב בשאינו מינו כו'. כתוב בת"ח כלל פ"ה ד"ג בשם א"ה כלל ל"ז דאפילו אם נפל חלב לבשר עוף שהוא דרבנן אפילו הכי אם נשפך אסור הואיל וטעם כעיקר דאורייתא וכו' פ' בסימניו והוא תמוה דהא מ"מ אפילו עיקר בשר בחלב דעוף גופיה אינו אלא מדרבנן ואם כן הוי ספיקא דרבנן ולקולא והכי מוכח להדיא ממה שהביא הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים ראייה לאיסור שהוא לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו דאין תולין להקל מכחל דאיסורו דרבנן דחלב שחוטה דרבנן ע"ש וד"ק ועס"ק ט' וכן לקמן סי' ק"א אמרי' בין באיסור דרבנן בין בשיעור דרבנן תולין להקל אבל המעיין בא"ה יראה דהרב לא כוון יפה דז"ל שם דט"ו אם נשפכו המים שבקדרה לאחר נפילת האיסור וספק אם היה שם ס' מתחלה או לא כתב בסמ"ק שנוהגין כר"ת דטעם כעיקר דאורייתא ודנין בספיקו לחומרא ע"כ ואפילו נפל חלב לתבשיל של בשר עוף דאין חילוק עכ"ל ור"ל דאין חילוק דאזיל לטעמיה שכתב בכלל מ' ל"ו דבשר עוף בחלב הוי דאורייתא ואין חילוק בין בשר עוף לבהמה בכל מילי עכ"ל וכו' בכמה דוכתי אבל למאי דק"ל בר"ס פ"ז דבשר עוף בחלב דרבנן פשיטא דתולין כאן להקל וזה ברור.

י (פמ"ג) ואם נתערב במינו ובשאינו מינו כו'. באמת צריך עיון בדין זה דהטור בשם הרשב"א הוציא דין זה ממאי דאמר' רואין

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קג עמוד ב

34

כל הבשר

כל הבשר אסור לבשל בחלב, לישנא דקרא נקט דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו, ואסור לבשל ואסור לאכול קאמר, והא דלא תנא הכא ונוהג בחולין ובמוקדשין, כדתנן באידך פירקי, ואע"ג דבשר בחלב נמי במוקדשים נהג כדתניא בתוספתא בשר בחלב נהג בארץ ובח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית בין של חולין בין של מוקדשין בין של חיה ועוף אסור לבשל בחלב, אלא דהכא לישנא קיטא נקט וקתני כל הבשר ובמשמע בין של חולין בין של מוקדשין, ובארץ ובח"ל לא אצטריך ליה דחובת הגוף היא ונוהגת בין בארץ בין בח"ל, והא דקתני ואסור להעלותו עם הגבינה על השולחן חוץ מבשר דגים וחגבים לא אצטריכא ליה כלל דאפי' באכילה נמי שרו כדקתני רישא אלא סירכא נקטיה משום דתנא רישא חוץ מבשר דגים וחגבים וכדי נקטיה.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט

68

הלכה א

בשר בחלב אסור לבשלו ואסור לאכלו מן התורה ואסור בֶּהנאה וקוברין אותו ואפרו אסור כאפר כל הנקברין, ומי שיבשל משניהם כזית כאחד לוקה שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, וכן האוכל כזית משניהם מהבשר והחלב שנתבשלו כאחד לוקה ואף על פי שלא בשל.

הלכה ב

לא שתק הכתוב מלאסור האכילה אלא מפני שאסר הבשול כלומר ואפילו בשולו אסור ואין צריך לומר אכילתו, כמו ששתק מלאסור הבת מאחר שאסר בת הבת.

הלכה ג

אין אסור מן התורה אלא בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, וגדי הוא כולל ולד השור ולד השה ולד העז עד שיפרוט ויאמר גדי עזים ולא נאמר גדי בחלב אמו אלא שדיבר הכתוב בהוה, אבל בשר בהמה טהורה (שבשלו) בחלב בהמה טמאה, או בשר בהמה טמאה (שבשלו) בחלב בהמה טהורה מותר לבשל ומותרת בהנייה ואין חייבין על אכילתו משום בשר בחלב.

הלכה ד

וכן בשר חיה ועוף בין בחלב חיה בין בחלב בהמה אינו אסור באכילה מן התורה לפיכך מותר לבשלו ומותר בהנייה, ואסור באכילה מדברי סופרים כדי שלא יפשעו העם ויבואו לידי איסור בשר בחלב של תורה ויאכלו בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, שהרי אין משמע הכתוב אלא גדי בחלב אמו ממש לפיכך אסרו כל בשר בחלב.

הלכה ה

דגים ותגבים מותר לאכלן בחלב, והשוחרט עוף ונמצא בו ביצים בֶּגמורות מותר לאכלן בחלב.

הלכה ו

המעושן והמבושל בחמי טבריא וכיוצא בהן אין לוקין עליו, וכן המבשל בשר במי חלב או בחלב מתה או בחלב זכר או שבשל דם בחלב פטור ואינו לוקה על אכילתו משום בשר בחלב, אבל המבשל בשר מתה או חלב וכיוצא בהן בחלב לוקה על בשולו ואינו לוקה על אכילתו משום בשר בחלב, שאין איסור בשר בחלב חל על איסור נבילה או איסור חלב, שאין כאן לא איסור כולל ולא איסור מוסיף ולא איסור בת אחת.

הלכה ז

המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו, אבל המבשל שליח או עור וגידין ועצמות ועקרי קרנים וטלפים הרכים בחלב פטור, וכן האוכלן פטור.

הלכה ח

בשר שנפל לתוך החלב או חלב שנפל לתוך הבשר ונתבשל עמו שיעורו בנותן טעם, כיצד חתיכה של בשר שנפלה בֶּלקדרה רותחת של חלב, טועם הנכרי את הקדרה אם אמר שיש בה טעם בשר אסורה, ואם לאו מותרת, ואותה חתיכה אסורה, במה דברים אמורים שקדם והוציא את החתיכה קודם שתפלוט חלב שבלעה, אבל אם לא סלק משערים אותה בששים מפני שהחלב שנבלע בה ונאסר יצא ונתערב עם שאר החלב.

הלכה ט

נפל חלב לתוך קדרה של בשר טועמין את החתיכה שנפל עליה חלב, אם אין בה טעם חלב בֶּהכל מותר, ואם יש בחתיכה טעם חלב אע"פ שאם תסחט החתיכה לא ישאר בה טעם, הואיל בֶּיש בה עתה טעם חלב נאסרה אותה חתיכה, ומשערין בֶּבכולה אם היה בכל שיש בקדרה מן החתיכות והירק והמרק והתבלין כדי שתהיה חתיכה זו אחד מששים מן הכל החתיכה אסורה והשאר מותר.

הלכה י

במה דברים אמורים בשלא נער את הקדרה בתחלה כשנפל החלב אלא לבסוף ולא כסה, אבל אם נער מתחלה * ועד סוף או שכסה משעת נפילה עד סוף הרי זה בנותן טעם, וכן אם נפל חלב לתוך המרק או לכל החתיכות ולא נודע לאי זה חתיכה נפל, * נוער את הקדרה כולה עד שתשוב ויתערב הכל אם יש בקדרה כולה טעם חלב אסורה ואם לאו מותרת, אם לא נמצא נכרי שיטעום ונסמוך עליו משערים בֶּבששים בין בשר לתוך חלב בין חלב לתוך בשר אחד מששים מותר פחות בששים אסור. +/השגת הראב"ד/ לתוך המרק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל א"א/א' אנו אומרים שלא שמענו כל החתיכה נעשית נבלה אלא לדעת ר' יהודה דמחמיר מן במיני אבל לרבנן לא ולדברי הכל אם לא ניער כלל אין שאר החתיכות נאסרות ומתניתין הכי משמע טיפת חלב שנפלה ע"ג חתיכה ויש בה בנ"ט באותה חתיכה אסור ניער את הקדרה אם יש בנ"ט בכל הקדרה כל הקדרה אסורה למה לי ניער את הקדרה והלא החתיכה קבלה טעם חלב ונעשית נבלה בלא ניעור הרי יוצאת מאותה חתיכה רוטב לשאר חתיכות והוא רוטב נבילה אלא ש"מ דבעינן שיצא מן החלב האסור לחתיכות והוא חלב נבילה שקיבל טעם הבשר ואם יש באותו חלב כדי ליתן טעם בכל החתיכות אסורות לרבנן ולר"י נמי אע"ג דאמר חתיכה נעשית נבלה הא אמרינן בגמרא נראין דברי ר"י בשלא ניער והינן בה מאי לא ניער אי לימא לא ניער כלל מיבלע בלע ולא פליט אלמא אע"ג דאמרינן חתיכה נעשית נבלה ואסרת כל שאר החתיכות במשור לא אמרו אלא בשניער והוא תימה שהרי יוצא מן החתיכה רוטב בלא שום ניעור ואם היא נבלה מה צורך לניער שיצא משם חלב, עכ"ל. +

הלכה יא

קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם.

הלכה יב

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ט



הלכה א

[א] בשר בחלב אסור לבשלו וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומהם פרק כל הבשר (דף קט"ו) וכלהו תנאי סבירא להו כן ונחלקו שם מנא לן איסורין אלה:

וקוברין אותו וכו'. בתמורה פ' אחרון.

ומשיבשל משניהם וכו'. בפ' כל הבשר (דף ק"ח) חצי זית בשר וחצי זית חלב (שבשלן זה עם זה) אמר רב לוקה על אכילתו ואינה לוקה על בישולו וכו' ולוי אמר אף לוקה על בישולו ופסק רבינו כלוי לגבי רב דרב ולוי הלכה כלוי:

וכן האוכל כזית וכו'. דוקא נתבשלו כאחד אבל לא נתבשלו לא שלא אסרה תורה אלא דרך בישול. ומ"ש רבינו שעל כזית משניהם לוקה כבר נתבאר בסמוך דאפילו רב מודה באכילה:

הלכה ב

[ב] לא שתק הכתוב. במדרש ויקרא רבה בשני מקומות עשתה התורה וכו' שתק הכתוב מאכילת בשר וכתב בשול שתק מאיסור הבת וכתב בת הבת וכו':

הלכה ג

[ג] אין אסור מן התורה וכו'. במשנה (דף ק"ג) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור בהנאה בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה (או) בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה מותר לבשל ומותר בהנאה ובגמ' כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע ושם (דף ק"ד) אמרו אין לי אלא בחלב אמו בחלב פרה ורחל מנין וכו':

הלכה ד

[ד] וכן בשר וכו'. במשנה תחלת הפרק (דף ק"ג) כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים ובגמ' כמאן דלא כר' עקיבא דאי ר' עקיבא הא אמר חיה ועוף אינו מן התורה ותירץ רב אשי ה"ק כל הבשר אסור לבשל בחלב מהן מדברי תורה ומהן מדברי סופרים חוץ מבשר דגים וחגבים שאינן לא מדברי תורה ולא מד"ס ומפרש רבינו דהאי לבשל לאכול הוא ולישנא דקרא דנקט דאי בבישול בלא אכילה לא נאסרו חיה ועוף אפי' מדבריהם שלא אסרו אותם אלא באכילה בלבד מפני אכילת בשר בהמה המצוי אבל בבישול והנאה לא נאסרו ולא יפו כחם מבשר בהמה טהורה עם חלב טמאה שמותרין בבישול ובהנאה כנזכר למעלה אלמא לא גזרו בישול והנאה אטו בישול והנאה ואין הגזירה אלא על אכילה בלבד ואע"פ שיש לדחות דשאני התם שיש אחד מהם כבר אסור באכילה ואין לחוש שמא יאכלם אבל בחיה ועוף בחלב שכל אחד בפני עצמו היתר גזרו על הבישול ועל ההנאה שמא יבא לידי איסור אכילה וכשם שגזרו באיסור העלאה על השלחן כמו שיתבאר בפ' זה וכאלה חדא גזירה היא זהו דעת רבינו שלא נאסרו אלא באכילה בלבד:

הלכה ה

[ה] דגים וחגבים וכו'. כבר נתבאר זה בסמוך:

והשוחט עוף וכו'. ברייתא פ"ק דיל"ט (דף ז') נזכרת כאן בהלכות השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב רבי יעקב אומר אם היו מעורות בגידים אסורות וק"ל כת"ק ומשמע דת"ק אפי' מעורות בגידים שרי כיון שנגמרה. וכתב הרשב"א ז"ל איזו היא ביצה גמורה כל שיש לה חלבון וחלמון אע"פ שמעורות בגידין אין לה אלא חלמון עדיין היא בשר וכגוף העוף ואסור לאכלה בחלב. עוד כתב שכל שאין לה חלבון הרי היא טעונה מליחה לקדרה כדין בשר:

הלכה ו

[ו] המעושן והמבושל וכו'. המעושן בעיא דלא איפשיטא בירושלמי בנדירים פרק הנודר מן המבושל וידוע שספק תורה להחמיר ואין לוקין עליו. והמבושל בחמי טבריא וכו' ג"כ נראה שם שהוא שוה למעושן ולגבי שבת שהמבושל בחמי טבריא פטור כנזכר בהל' שבת: וכן המבושל בשר במי חלב וכו'. בפרק כל הבשר (דף ק"ד) ברייתא המבושל במי חלב פטור דם שבשלו בחלב פטור ואמרו שם (דף ק"ג) אמר שמואל וכו' גדי להוציא את הדם וכו' בחלב אמו ולא בחלב זכר בחלב אמו ולא בחלב שחוטתה ובכל אלו נראה סבור רבינו שהוא פטור אבל אסור וכן עיקר. ויתבאר דין חלב שחוטתה מדין הכחל:

אבל המבושל בשר מתה וכו'. שם איתמר המבושל חלב בחלב (ואכלו) רב אמי ורב אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה. פירוש משום בשר בחלב ואמרו שם לימא באיסור חל על איסור קמפילגי ודחו דכ"ע אין איסור חל על איסור ואאכילה כ"ע לא פליגי דלא לקי כ"פ בבשול מ"ד לוקה חד איסורא הוא ומ"ד אינו לוקה להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בשול כיון דאאכילה לא לקי אבשול נמי לא לקי ואב"ע אבשול כ"ע לא פליגי דלקי כי פליגי אאכילה מ"ד אינו לוקה דהא אין אחע"א ומ"ד לקי להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בשול כיון דעל בישול לקי על אכילה נמי לקי ואב"א מר אמר חדא פי' מ"ד לוקה בבישול ומר אמר חדא אאכילה לא לקי ולא פליגי. ופסק רבינו כן שלוקה בבישול ולא באכילה משום בשר בחלב דאין אחע"א כל שאינו כולל או מוסיף או בת אחת וכבר נזכר ענין פרק י"ז מהלכות איסורי ביאה וה"ה למתה שאין לוקה באכילה משום בשר בחלב דלא חייל איסור נבלה ודלא כשמואל דאמר גדי לרבות את החלב גדי לרבות את המתה דס"ל לפום לישנא בתרא בגמרא דבכל דוכתא אחע"א ולא קי"ל הכי:

הלכה ז

[ז] המבושל שליל בחלב חייב וכו'. שם גדי לרבות את השליל:

ב"ח יורה דעה סימן פז

19

א איסור בשר בחלב וכו' עד אבל מדרבנן אסור בכל ענין. פירוש אפילו דרך מליחה או כבוש אסור מדרבנן באכילה בכל ענין מיהו בהנאה שרי בדרך מליחה או כבוש וכדפסק בשלחן ערוך סוף סימן צ"א והוא מדברי האגור (סי' אלף רנד) עיין שם: ומ"ש ואינו נוהג אלא בטהורה וכו'. כתב בית יוסף ולשון רבינו אינו מכוון דכלל דין בשר בהמה טהורה בחלב טמאה ובשר טמאה בחלב טהורה עם דין בשר חיה ועוף בחלב טהורה ונהי דשויים הם לענין דלא גזרו על בישולם והנאתם מכל מקום מ"ש אינו אלא מדרבנן לא מצי קאי אלא לחיה ועוף בחלב טהורה דמותר באכילה מן התורה וגזרו עליו איסור אכילה אבל בשר טהורה בחלב טמאה אי נמי בשר טמאה בחלב טהורה כבר אסור באכילה מן התורה לא הוצרכו לגזור עליו ולפע"ד דמכוון הוא דסבירא ליה לרבינו דכולה מתניתין דסוף פרק כל הבשר פלוגתא דתנא קמא ורבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי בדאורייתא היא אבל כוליהו תנאי מודו דאף בבשר טמאה וחלב טמאה אית ביה משום איסור בשר בחלב מדרבנן ואע"פ שכבר אסור הוא מן התורה נפקא מינה לענין חתיכה עצמה נעשית נבלה דקיימא לן כרבינו אפרים (טור סי' צב עמ' תח) דלא אמרינן נעשה נבילה אלא בבשר בחלב אי נמי אפילו לרבינו תם דבכל שאר איסורי נמי אמרינן נעשה נבילה נפקא מינה לענין חתיכה הראויה להתכבד דפסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות (ה"ו) דאף חתיכה שאינה אסורה אלא מדרבנן אינה בטלה אם היא ראויה להתכבד והביאו בית יוסף בסימן ק"א (עמ' תנא ד"ה כתב הרמב"ם) לפ"ו חתיכת בשר טהורה שנתבשלה בחלב טמאה והיא חתיכה הראויה להתכבד אי נמי גבינה חשובה שקיבלה טעם מבשר טמאה אפילו באלף אינו בטל אבל אם לא היה שם איסור בשר בחלב מדרבנן לא אמרינן בשאר איסורי נעשה נבילה וכן אין לו דין חתיכה הראויה להתכבד מאחר דאין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת שקיבלה טעם מאיסור. ומה ששינה הרב לשונו בשלחן ערוך לפי דעתו דלא גזרו איסור בשר בחלב אבשר טמאה וחלב טמא דלפ"ו נמשך דלא אמרינן בהו חתיכה נעשה נבילה וכן אין לו דין חתיכה הראויה להתכבד אינו נכון ודוק.

[קונטרס אחרון] אבל בשר טהורה בחלב בהמה טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה ובשר חיה ועוף וכו'. כך היא נוסחת כל ספרי רבינו ומה שהקשה בית יוסף על זה התבאר בטוב טעם בחיבורי. ומהר"ך (פרישה אות ד ודרישה אות ב) כדי להציל מקושיית בית יוסף הגיה והוסיף תיבת לא וכצ"ל או בשר טמאה בחלב טהורה לא ובשר חיה ועוף. גם כתב ליישב נוסחת רבינו בדרך שכתבתי עיין שם [עד כאן]:

ב ומ"ש ומותר בבישול ובהנאה. משמע דסבירא ליה דאין בו איסור כל עיקר ואפילו מדרבנן שרי וכו' הרב המגיד פ"ט מהלכות מאכלות אסורות (ה"ד) ויש לתמוה אמאי דחו פשטא דסוגיא ריש פרק כ"ה דתנן כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים וקאמר עלה (קד א) כמאן דלא כרבי עקיבא דאי רבי עקיבא האמר חיה ועוף אינו מן התורה ותיריך רב אשי הכי קאמר כל הבשר אסור לבשל בחלב מהן מדברי תורה ומהן מדברי סופרים חוץ מבשר דגים וחגבים שאינן לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים אלמא דחיה ועוף לרבי עקיבא אסור לבשל מדברי סופרים ודוחק לומר דהאי לבשל לאכול הוא ולישנא דקרא נקט כמו שפירש הרב המגיד דהא קרא בין אכילה בין בישול קאמר אבל אין לפרש דלאכול קאמר ולא בישול וז"ל הרשב"א בחידושי ריש פרק [כל הבשר] כל הבשר אסור לבשל בחלב לישנא דקרא נקט דכתיב לא תבשל גדי ואסור לבשל ואסור לאכול קאמר עכ"ל א"כ לפ"ו לאוקימתא דרב אשי נמי הכי קאמר דאסור לבשל ואסור לאכול מהן מדברי תורה ומהן מדברי סופרים חוץ מבשר דגים וכו' והשתא מוכח להדיא דלרבי עקיבא נמי איכא איסור בשר בחלב בחיה ועוף מדרבנן בין בבישול בין בהנאה וכדפרישית ודברי הרמב"ם נמי מכוונים ע"פ דרך זה שהרי כתב (מאכ"א פ"ט ה"ג) אין אסור מן התורה אלא בשר בהמה טהורה וכו' אבל בשר בהמה טהורה שבשלו בחלב בהמה טמאה או בשר בהמה טמאה שבשלו בחלב בהמה טהורה מותר לבשל ומותר בהנייה ואין חייבין על אכילתו משום בשר בחלב מבואר להדיא שלא אמר דמותר לבשל ומותר בהנייה אלא מן התורה וכדמסיים ואין חייבין על אכילתו משום בשר בחלב ומהא דכתב אח"כ (ה"ד) וכן בשר חיה ועוף בין בחלב חיה בין בחלב בהמה אינו אסור באכילה מן התורה לפיכך מותר לבשלו ומותר בהנייה מוכח להדיא דלענין איסורא דמן התורה קאמר ולהכי קאמר דמאחר דאינו אסור באכילה מן התורה לפיכך מותר לבשלו ומותר בהנייה מן התורה והשתא ודאי משמע דלמאי דכתב אח"כ ואסור באכילה מדברי סופרים וכו' הוא הדין דאסור לבשלו ואסור בהנאה מדברי סופרים בישול והנאה נמשך אחר איסור אכילה כדמוכח להדיא ממאי דכתב וכן בשר חיה ועוף וכו' אינו אסור באכילה מן התורה לפיכך מותר לבשלו ומותר בהנייה דממילא משמע דלמאי דכתב אח"כ דאסור באכילה מדברי סופרים הוא הדין נמי דאסור בבישול ובהנאה מדברי סופרים ומה שלא כתב בפירוש דאסור מדברי סופרים היינו לפי שלא נתבאר בתלמוד בפירוש וזה דרכו שסותם דבריו כלשון הגמרא ומאחר דפשטא דסוגיא משמע דלא שרי מדרבנן בישול והנאה אלא בשר דגים וחגבים למה לנו להקל ותו דהתוספות (ק"ג א ד"ה בשר) כתבו אהא דתנן בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל וכו' הוא הדין בשר עוף לרבנן דאסור מן התורה דזוקא רבי עקיבא הוא דאמר חיה ועוף אינם מן התורה ונפקא לן מדריש לקמן את שאסור משום נבלה אסור לבשלו בחלב עכ"ל לפ"ו משמע דהלכה כרבנן דאין הלכה כרבי עקיבא מחביריו (עירובין מו ב) ואע"ג דהאשיר"י (סי' נא) כתב דמהביא האלפסי דברי רבי עקיבא אלמא דסבירא ליה דרבי עקיבא [בא] לפרש דברי ת"ק ולא לאיפלוגי עליה מכל מקום קשה הדבר להקל כנגד דעת התוספות וכך כתב מהרא"י בהגהת שערי זורא סימן ע"ו (ס"ק א, וד"ה אבל) ושכך נוהגין דאין מחלקין [בין] בשר עוף וחיה לבהמה בדין איסור אכילה וא"כ לפ"ו נראה דאין לחלק ביניהן גם לענין איסור בישול והנאה ובין בחיה ועוף ובין בבשר טמאה וחלב טמאה נוהג דין איסור בשר בחלב אף בבישול והנאה מדרבנן כן נראה לפע"ד ודוק. וכל זה דלא כמ"ש בהגהת שלחן ערוך בהגה"ה ראשונה ושנייה ושלישית לחלק בדין בישול והנאה בין בהמה לעוף אלא אין